

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Alphonsi Madriliensis De Vera Deo Apte Inserviendi methodo Libellvs Avreus

Alfonso <de Madrid>

Coloniae, 1608

Secvndae Partis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48891)

nim fert Deus annifum seu laborem
ad vnam virtutem cum defidia ad a-
liam.

SECUNDA HVIVS LIBRI

*Pars de quibusdam exercitijs, quæ
Dei seruus habere debet ad repa-
randam animæ suæ stragem.*

HÆC secunda pars tantū pro-
tendi posset, quanta est no-
stra perditio, & ita esset pro-
pmodum sine termino, sed præstat
nos verbis esse breues, quo latior de-
tur operationi locus. Verus Dei ser-
uus qui præcedentibus documentis,
vtrunque deuenit in stragis animæ
suæ cognitionem, quantumque sei-
plum ad illius remedium iuuare
possit, instrumentis quæ à Deo ac-
cepit, inuocato ad hoc primū Dei
auxilio, quæ etiam ratione hac po-
testate & instrumentis vti, cum alijs
varijs quæ ad hoc plurimum neces-
saria sunt, reliquum est. vt se in il-
lis exerceat, quæ necessaria sunt
ad reparationem, quæ eget ad
hoc

*Quae Dei
seruo fa-
cienda sint
vt animae
stragem
reparet.*

hoc vt rectè disponatur. In primis ergo statim occupari debet, vt malū omne extirpet quod in anima sua est, nempe peccata: vt, cum aliquod Deo præstare cupit obsequium, nihil in eo sit, quod tantæ maiestatis oculos offendat. Hoc autem peracto, animam suam adornare debet habitib⁹ ac virtutibus, quibus in suo obsequio gratior apud illum videatur. De his ergo in hac secunda parte agetur, & primis duobus capitibus duo tractabuntur ad peccatorū extirpationem, deinde septem posterioribus capitibus alia tradentur, quibus tanquam muliebri mundo debet anima adornari. Ante singula autem capita præmittentur breuissima illorum summaria.

CAPVT I.

*De vero dolore peccati, qui in primis
requiritur ad reparandam animae
stragem, & de damno multiplici
quod prouenit ex peccato.*

Qui

Qui tātum dominum tam gra-
 uibus, veluti proditionibus
 ostendit, & nunc illi seruire
 cupit, æquum est vt initio sibi igno-
 sci procuret, atque ad id eo modo tē-
 dat, qui facilius ipsum in domini
 sui gratiam & amicitiam restituat.
 Ne autem incedamus tanquam des-
 perantes, aut opinantes nos non pos-
 se inuenire remedium, quod exige-
 ret tāta nostra malitia, prouidit no-
 bis diuina illa maiestas, semper desi-
 derans, quod nobis vtile est, de facili
 remedio, nempe vt nobis doleat de
 proditionibus & offensis, quas pec-
 cando commisimus, & quā cito hūc
 dolorem intimo corde habuerimus,
 statim mala nostra ante illius ocu-
 los obliuioni tradentur. Tanta est
 peccati malitia, vt ad eius deletionē
 ex se non sufficiāt dolor aut lachry-
 mę etiam omniū qui in mundo sunt,
 quanto minus dolor ac lachrymę v-
 nius tantum hominis. Verūm tanta
 est Domini nostri clementia, vt con-
 tentus sit dummodo vnumquemque
 ex sincero, corde pœniteat suorum
 deli-

*Quid eſt
 qui Deo
 seruire cu-
 piat primò
 agendum.*

delictorum: quicquid autem reli-
quum est ad completum remedium,
supplet ipse ex parte sua, nempe tri-
buendo gratiam suam, quam certo
tribuit his qui se ipsi exhibent mo-
rigeros. Sanè iustum est, vt de pec-
cato doleamus, nemo enim est
quem naturaliter non poeniteat se
aliquid perpetrasse, vnde ipsi ma-
lum contingere potest, aut bonum
aliquod deperdi. Peccatum efficit
vt bonum infinitum, quod est Deus,
nobis perdatur: efficit vt pereat
nobis gratia, in qua consistunt cun-
ctæ nostræ diuitiæ, efficit nos dia-
boli seruos, Deiq̃ue inimicos, effi-
cit vt qui in illo moritur, perpetuò
priuatus sit, hæreditate regni cœlo-
rum, sepultus in speluncis inferna-
libus. Et iustè sanè tantum mali de-
betur ei qui offendit, & peccando
proditionem committit contra su-
premum Deum, qui mori voluit vt
vitam nobis tribueret. Tanto nos
afficit malo peccatum, quantum
cognoscere poterit, etiam nihil le-
gens, qui illud multis diebus ex ani-

*Peccati
damna.*

mq

mo defleuerit : & quantum non percipiet, etiam si legat, qui illud non defleuit. Ob id ergo, & quia varij libri passim hoc argumentum latè continent, breuibus hic pertranseo. Debet noster dolor multo longior esse quam verba quæuis possint exprimere, cum adeò bonus sit dominus noster quem offendimus, adeoque dignus vt illi seruiatur, & nunquam offendatur, cuius offensa & ira super omnia nos pungere debent, cuius voluntas & bonitas super omnia nos mouere debet, ad delenda fletibus nostra mala, vt illis deletis, maiestas illa gratum à nobis suscipiat obsequium. Et ad hunc finē qui nos ad flet⁹ mouere debet, potest nos iuuare secundum documētum.

Modus autem hunc dolorem acquirendi, vt ante procedatur, si cor durum inueniatur, est, vt repræsentando animæ nostræ malum quod ex peccato prouenit, de quo iam abundè dictum est, compellamus nostrā voluntatem, vt velit illud non esse commissum, velit Deum illo non fuisse

*Quomodo
dolor de
peccatis
acquiren-
dus sit.*

fuisse offensum. Et hunc voluntatis actum curemus frequenter producere, nunc in genere de omni peccato, nunc ab vna peccati specie in aliam discurrendo, idque maximo quo possumus ad poenam conatu, etiam si interdum videmur sensibilem non habere dolorem: talis enim non est in manu nostra, imò nec necessarius est, etiam si sanctus sit, què Deus, in cuius manu est illum tribuere, dabit nobis: si frequenter, vt dixi, assumimus illum quem nancisci possumus. Et in hoc dolore debet, vt minimù, vno aut altero mense versari, qui ritè incipit Deo seruire.

*Quamdiu
in hoc cō-
gritioris
exercitio
versandū
sit.*

CAPVT II.

De eo quod requiritur ad stragem & malas animæ consuetudines abigendas, nempe de nostri ipsorum odio: & primùm quo modo se quisque odire debet, addito exemplo: secundo quare se odire debeat: & tertio quo modo hoc odium simul stare possit charitate.

Secun-

SECŪDUM quod requiritur ad expulſionem corruptionis, malorumque habituum qui ſunt in anima noſtra, & quod præ omnibus exercitijs plurimum habet momēti, quo perueniatur ad verum amorem, per quem Deo optimè ſeruitur, eſt i-
 pſum noſtri odium. Nam ex noſtri amore proueniunt innumera mala, à quibus gignūtur peruerſi habitus: & ita ceſſante noſtri amore ad ingreſſum ſancti odij, ad quod frequēter ſanctum euangelium nos adhortatur, corruptum erit omne peccatū, omniſque malus habitus. Quia autem huiusmodi odium ſtatim nos terrere videtur, ob innatum cuique ad ſeipſum amorē ſupra omne quod in mundo eſt, ad quod etiam quiſq; obligatur, primū videamus modū quo ſe debet quiſque odio habere: ſecundò quam ob rem ſe debet odio habere: & tertio quomodo ſe cōpatiatur tale odium cum vera charitate, quæ inchoatur à ſui ipſius amore. Vt ergo breuibus quod ſatis eſt reſpondeamus, ad primum dico, cano-

D ne

*Quomodo
se quilibet
odisse de-
beat.*

ne seu regula quadam sexti documē-
ti præsupposita, modus quo se quis-
que odio habere, esse debet, ut nihil
quod ipsum delectare potest velit,
desideret aut sibi assumat, præter id
quod sine Dei offensa omittere non
potest, quin concupiscat aut sibi as-
sumat: quod, etiam cum ea ratione
fieri necesse est, quantum ex se est, de
hoc doleat, hoc est, quòd consideras
quàm indignus sit omni delectatio-
ne ob peccata sua, doleat quòd illam
cogatur admittere: quia tamen, &
quatenus Deo placitum est, illam li-
benter & gaudens admittit, verbi
gratia comestionem, dormitionem
aut aliud simile, quod secum aliquã
adfert delectationem, nunquam as-
sumas, velis aut desideres propter
tuã consolationē, aut quo satisfacias
tuo appetitui, imò firma volūate a-
pud te statuas, quòd illud nequaquã
admitteres nisi talis esset Dei volū-
tas, quæ hoc fieri vellet. Utque asse-
quaris aut teneas firmã hanc volun-
tatē, necessarij sunt actus, de quibus
sexto documento dictum est. In hoc
autem

antē cognosces talem te habere voluntatem, quando de his rebus solū tantum, & eo modo assumis, quantum putas Deum velle vt sumas aut desideres. Vult Deus vt quod necessariū est de cibo in quantitate & qualitate assumas. In quantitate, nempe quantum verè, & non fictè, tibi necessariū est, quò dispositus & fortis sis ad Dei obsequium. In qualitate, vt totis viribus cures suauem omnem saporem reijcere, nisi etiam interdum necessarius sit ad remedium tuæ debilitatis. In his ac similibus, semper expediret aliquid minus accipere, etiam dū nobis necessarium esse videtur. Frequenter enim nimius nostri amor nobis imponit, rarius autem nostri odium. Ad hoc prodest, vt habet D. Bonauentura, propria experientia cum voluntate deuota. Est præterea necessarium, cum eo quod prædictum est de modo quo quisque se debet odio habere, vt omnes labores, abiectiōnes & contemptus, qui fieri, expeti aut desiderari possunt, assumat, velit ac

Que in rebus necessarijs assumendis misuranda sit.

S. Bonau.

D a desi-

Discretio
valde ne-
cessaria.

1. Ioan. 4.

desideret sibi inferri, modò non fiat
contra Dei volùtatem, aut modò nò
sint ipsi occasio damni spiritualis a-
licuius vel temporalis. Ad hoc autè
est admodum necessaria discretio &
cautela, ac consilium probatarù dis-
cretione & vita personarum, conti-
nuus etiã metus ne boni colore fal-
lamur, quoniam scriptum est: *Nolite
omni spiritui credere.* Super omnia
autem plurimum lucis in his adfert
lumen spiritus sancti, quod indubiè
eis datur qui cum humilitate ad il-
lud præparati sunt. Est etiam præ-
ter omnia prædicta necessarium, si
modo laude digno volumus nos ip-
sos odio habere, nempe vt non mo-
dò relinquamus omnia delectabilia,
& desideremus omnem molestiam,
vt nunc diximus, sed in hoc quoque
valde intenti simus, vt in his gaude-
amus, existimãtes magnum esse Dei
beneficium, quando huiusmodi mo-
lestiæ seu aduersitates, & priuatio-
nes rerum delectabilium, imo & ne-
cessariarù ab aliquo alio nobis con-
tingant, quod nobis grauius esse so-
let,

let quàm dum ipsi illa assumimus: maximè dum nostro iudicio is qui talia nobis infert, indiscreta aut malitiosa intentione id facit. Et quamquam absque manifestis indicijs id iudicare non debeamus, & ne tunc quidem firma determinatione, quamquam etiam debeamus plurimùm dolere ob culpam persequentis, ex intimis visceribus illum amando, tanquam personam à qua singulare beneficium accipimus, ubi tamen id apertè conspexerimus, maximè attenti esse debemus, ne nobis pereat donum aut margaritum adeo preciosum, sed considerantes rationes ob quas se debet quisque odio habere, quas statim dicturi sumus, succedat statim voluntas frequētissimos producens actus cupiendi & acceptandi huiusmodi vilipensionem ac persecutionem quæ nobis fit: quæ peragētes ditabimur sancto odio quod exquirimus. Omnia hæc prædicta verbo & exemplo nos docuit Christus præceptor noster supremus, cuius anima sanctissima quanquam nullum

*Christus
verbo &
exemplo
ad nostri
ipsorum
odium nos
excitavit.*

habuerit vnquam vulnus peccati, & ita non oportuerit vt preciosum ei corpus asperitate odij tractaretur, voluit tamen ad nostrum exemplū, quibus fauebat, vilipendere quicquid erat delectabile, & consentire vt persecutionē pateretur, ac prae omnibus malè tractaretur, vt in sacro Euāgelio manifestū est. Id autē fecit vt nos aduerteremus quantum nobis faciendum esset, vt odium illud assequeremur, quod nobis ad eō necessarium est. Quum ergo maiestas illa tantum pati voluerit, vt suo exemplo nos ad illud induceret, iuxta illud quod D. Petrus in priore sua epistola habet: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius*; amore Dei oculos aperiamus, ac videamus an aequū sit, cum Deus ac Dominus noster ob peccata nostra, & ad nostrā doctrinam ad eō malè tractatus fuerit, tantas perpeffus iniurias ac persecutiones, vt nos omni abiecto pudore ipsū deseramus, nec solū actu nō feramus in eius obsequium vllam poenā

aug

Cap. 2.

aut iniuriam, sed nec voluntatē ferēdi habeamus, neq; hoc meditemur aut desideremus: immò nec velim ut de ea re quispiam nobis loquatur. Præfectò quemadmodum ridiculū esset, si quis theologiæ studiosus dicercuperet, aut haberi theologus, qui nec eo studio occuparetur, nec vel scire cuperet, aliquod eius nactus principium: ita ridiculum est, ut se quis Dei seruū existimet, aut in religiosa sit congregatione, quæ schola est ad virtutum studiū deputata, qui sanctum hoc odium habere & obtinere non procurat, maximè cū præsentem semper habeat tam eximium magistrum, qui nos illam doceat. Istud ergo considerent, si qui forsitan in scholis religionis sint negligentiores: sciantque sibi verè non competere religiosi nomen, nisi studeāt, in doctrina tam sublimis doctoris, verbo & exemplo nobis tradita. Quòd si certè aliud ad hoc studium nos nō propelleret, quā ut tā sublimē præceptorem Dei omnipotentis filium ac dominum nostrum imita-

D 4 remur,

remur, eiq; similes efficeremur, vel id solum sufficere deberet, vt, absq; vlla alia ratione, magno amore ambularemus itinere, quo tã sublimis dominus graditur, cum certi simus illũ nec in via errare posse, nec terminum summæ gloriæ ipsi deesse. De ratione quidem huius rei assequendæ agemus post pauca. Vt autẽ id plenius assequi valeamus, nunc vnum notemus, quod prima facie lectum, parui momenti videbitur: attentius verò consideratum, magni pretij iudicabitur: nempe quòd maximum exercitium, quòd, vt ad sanctum hoc odium pertingere valeamus, nobis maximè expedit, est, vt continuè & incessanter persequamur innumera minuta quædam nostra desideria: quæ, si aduertamus, singulis momentis videbimus occurrere. Modus autem ita persequendi esse debet in morem eorum, qui potestem aduersarium ex insidijs adoriri conantur. Nam & nos magna circumspectione prouidere debemus, num fortassis aliquid desideremus quod
Dei

Persequenda sunt nobis minuta nostra desideria, & quomodo.

Dei non sit, nec ducat ad Deum, statimque ut senserimus aliquid contingere quod nos extra Deum delectat, inclinanda nobis est subito voluntas, ut illi contradicat nec accipiat. Vbi autem viderimus aliquid contingere nobis aduersum aut displicens, statim voluntatem inclinamus ut hoc cupiat. Quod si quis frequenter hoc exercuerit, longè citius sanctum, quod diximus odium obtinebit, simulque tantum sui dominium, quatum verbis exprimi nequit, donec dominus dederit ut illud ipsum assequamur. Rursum exhortor quò hoc maxima diligentia & legatur, & in opus deducatur. Certo enim certius est hic clauem quandam contineri, aliaque multa quæ plurimum faciant ad perfectionem summam. Ob quam autem causam se debeat quisque odio habere, et si sufficere deberet quod dixit redemptor noster, *Qui non odit etiam animam suam, non potest meus esse discipulus: & Qui vult venire post me abneget semetipsum:* ad maiorem tamen elucidatio-

Quoniam ob causam se quisque adesse debeat.

Luc. 14. Matth. 11.

D 5 uem,

*Prima
causa.*

nem, utq; magis satis fiat parum intelligentibus, notandum nobis, quod multis de causis summè nobis proficuum est, & à nobis requirit De' odiù nostri ipsorum. Primū, quod & profecūdo ac postremo deberet sufficere est, eò quod quicquid mali in nobis est, omnisq; boni ac virtutis defect' ex ea parte nobis prouenit, qua nos ipsos non odimus. Quod hinc apertum est. Omne enim malum hoc aut boni defectus inde prouenit, quod rem aliquam amamus aut desideramus contra, siue præter Dei præcepta aut consilia. Sit autem secunda ratio cur nos odio habere debeam'. Nam cum peccando fuerimus cōtra Deum proditores, æquum est ut omnem nobis possibilem exhibeamus satisfactionem. Porro cum magna debeat fieri satisfactio, iuxta peccati nostri malitiam, nos autem parū prestare possimus, saltem ob id nos ipsos odio habere debemus, ut modo dictum est, & cupere ut omnes nos odio habeant, quantum tamen sine peccato vel Dei offensa possit,

*Secunda
causa.*

vel

vel sic Deo satisfaciamus, quando-
 quidem alio modo nō sufficiunt vi-
 res nostræ. Quod si me interrogas, *Peccator
 omnis est
 proditor.*
 quæ proditionem peccator commi-
 serit, respondeo maximam esse om-
 nium proditionū: est enim mortem
 inferre domino suo, seu vitam ab
 eo auferre. Quod enim hoc agat *Heb. 6.*
 peccator testatur D. Paulus, quando
 astruit rursus tales *crucifigere in se-
 metipsis filium Dei per peccatum.* Cu-
 ius intellectum si desideres, audi eū-
 dem D. Paulum dicentem. *Viuit in Col. 2.*
me Christus, nempe spirituali qua-
 dam vita, qua viuit, animas viuificā-
 do, & in illis opera vitæ operando,
 iuxta illud quod scriptū est: *Omnia
 opera nostra operatus es Domine.* Hoc *Isa 26.*
 modo viuit Deus in quolibet iusto.
 Quum ergo ita non viuat Deus in
 peccatore, manifestum est quod ip-
 sum peccando interemerit. Quantū
 autem sit malum, quantaq; hæc pro-
 ditio, quōtve mala in se includat,
 ponderet qui de rebus rectè iudicat. *Tertia*
 Sit quoque tertium, propter quod *causa.*
 nos odio habere debem⁹, idq; subli-

§4 CAPVT SECVNDVM

mius est, nempe vt anima nostra euacuata nostri amore, quantum Deo gratum est, impleatur eo ipso Deo, cuius bonitas nequaquam pateretur nos euacuatos nostri amore, non repleri sui amore. Dixi hanc rationem maximè sublimem esse, quæ nos moueat ad nostri odium. Nihil enim, vt in sequentibus de Dei amore tractâtes dicemus; adeò ritè perfici potest, quàm vt oderimus omnia nostra sensualia desideria, vt ita regnet in nostra voluntate sublimis Dei voluntas, qui est ipse Deus. Et hæc est summa sublimitas, quam hic habere possumus. Itaque ob Dei reuerentiam obtestor, & ob infinitum illius desiderium, quo ex sua bonitate expetit nostri sublimationem, rursus ob naturale desiderium, quo vniuersissimum bonum appetimus, ne simus in hoc negligentes, sed innumeros scrutemur cuniculos ac subriles modos, sanctè nos ipsos odio habendi, quo tantas ac perpetuas obtineamus diuitias. Quum autem nostra animi tepor non permittat, vt nos ip-

ses.

sos malè aut durè tractemus, sicut
 deberemus, cupiamus saltem, & ma-
 gno desiderio consentiamus, vt pro-
 uocemur, & ab alijs persecutionem
 sustineamus. Neque enim aliud est
 persecutio, quàm officina aut mal-
 leus, quo tollitur à nobis rubigo
 siue scoria animæ nostræ, aut est scap-
 pellus vel cauterium animæ infixū,
 quo ab ea aufertur proprij amoris *Persecu-*
 venenum, quo exulcerati sumus, & *tionē patē*
 ab omnibono abstracti, vt ablata *magnam*
 huiusmodi exulceratione, operari *est bonū.*
 possimus summum Dei opus, quod
 est amor ipsius. Summè igitur exul-
 temus, dum ab alijs malè tractamur,
 iniurijsque aut calumnijs afficimur,
 & magno ad Deum, nostrumque per-
 secutorem amore exclamemus: Vn-
 de hoc mihi vt in terra habeam, qui
 à me ita auferat animæ meæ vlcera-
 tionem aut infectionem, sitque mihi
 occasio, vt summis apud Deum opi-
 bus dicer? Aduertamus quòd summè
 habeatur foelicitatis incidisse in
 chirurgum, qui corporis nostri cu-
 ret vulnera: idque tamen non sine a-

*Beatus
qui perse-
cutiones
hilari a-
nimo su-
ffinet.*

verbis punctionibus, quæ ipsius ve-
lut medullam animæ summè cruci-
ent. Certum est autem longè foelici⁹
esse incidisse in eius societatem, qui
præter rationem malè nos excipiat,
idque quo indigemus auferat. Nam
si hac voluntate amplectimur, mor-
tifero proprij nostri amoris veneno
fani reddimur. O beatum eum qui id
senferit ac desiderauerit, & conti-
nuo ac efficaci studio procurauerit.
O beatiorem adhuc illum, qui, dum
se in huiusce persecutionis conflictu
positum viderit, amaros illius hau-
stus deuorauerit, quò hunc amorem
assequi aut possideri valeat. O longè
foeliciissimum eum, qui longo exer-
cizio adeo directus est, in magnitu-
dinem suauissimi huius odij, vt licet
ob naturalem inclinationem, mag-
nam secum adferat pœnam talis per-
secutio, ardēs tamen desiderij cres-
cendi in Dei amore, illud in tantam
cōuertat dulcedinē, quantam secum
adferre solet id, quod magno deside-
rio longè antea concupiuius. De
modo autem seu ratione quæ ex no-
stra

stra parte exigitur, ut istud obtinea-
 mus, in sequentibus agetur capite
 sexto de humilitate, quæ huius pri-
 marium est fundamentum. Expedi-
 tamen ut hoc quoque loco tradatur
 efficacior huius sancti odij asse-
 quendi ratio, eò quòd res sit ad eò
 extra omnem usum. Ad quod nobis
 aduertendum erit, plurimùm expe-
 dire valde attentum esse, quòd tem-
 pore quo inclinatur voluntas ad ex-
 petendum vel acceptandum perse-
 cutionem, non conueniat ante o-
 culos afferre ipsam persecutio-
 nem, compellendo ut illam ac-
 ceptet: ad modum enim difficile ef-
 fet voluntariè vel spontaneè accep-
 tare persecutionem, cum præsens
 aut adhuc recens est, nisi spiritus san-
 cti vnctione præuenti essemus, sed
 hoc modo agamus, cautela aut rati-
 one sancta vtētes. Cōtingit sine vlla
 ratione nobis inferri iniuriã, comi-
 tãte etiã magna pœna. Ecce iam nos
 positos in mortis discrimine. Nã sē-
 sualitati eo temporis articulo nulla
 est reliqua vita, sed in totum subie-
 cta

*Quomodo
 sanctum
 nostrum
 forum o-
 dium asse-
 qui vale-
 amus.*

Etta iacet: misera ratio non est domina, vt deberet, sed illi rāquam sorori, licet aduersanti, compatitur: dæmon qui nunquam dormit omnibus malitiæ suæ machinis iaculatur, quò nos incendat, vt persecutionem magis præsentiamus. *Fidelis tamen est Deus*, inquit Paulus, *qui non patietur vos tentari supra id quod potestis sine casu sustinere*. Nunc expedit videre quid ex parte nostra facere possim, & debeamus in huiusmodi discrimine, cum summi Dei nostri auxilio. Nempe vt cum ita præsens est aut vicina iniuria, illius, quantum in nobis est, ad breue temporis spatium obliuiscamur, & hoc tēporis intervallo oculos nostræ considerationis erigamus ad cogitandas innumeras diuitias, quæ in Dei amore continentur, de quo in tertia parte latius agemus, & hac consideratione voluntatem inclinemus, vt tam sublime bonum huius amoris adamare velit: ita autem iam adamantes ac concupiscentes tantas diuitias, conuertamus nos, vt voluntatem inclinemus.

ad.

1. Cor. 10.

Oculi mentis non ad præsentē tribulationem, sed ad immensas amoris diuini diuitias conuertendi sunt.

SECUNDAE PARTIS. 89

ad præsentem persecutionem, veluti obliuioni prius traditam, & reputantes illam adeò necessariam esse vt dictum est, ad obtinendas amoris Dei diuitias, illam toto conatu expetamus, cum rem quamcunque liberè possimus expetere, præsupposito diuino auxilio, vt antea sexto documento dictum est. Hac autem ratione indubiè emollita voluntas & roborata præmio amoris Dei ac futuræ gloriæ, promptissima erit, vt inclinetur & trahatur ad acceptandâ huiusmodi persecutionem, quæ primum nos terreat. Quòd si certè aliquoties, vt dictum est, id exercuerimus, adeò ad bonum assuescemus, vt quod antea supra naturam esse videbatur, iam etiam grata delectatione peragamus. Rursum mihi dicendum videtur, vt notetur quod nunc in modum artis seu methodi traditum est, eò quòd non nihil habeat difficultatis, cum ad intelligendum, tum ad operandum: multum autem habet momenti, tum ad totum hoc caput, tum ad caput de humilitate, de patientia, & de

& de animę affectibus, tum etiam ad caput de proprio nostri amore, & rursus ad quamuis difficultatem, seu laborem interiore & exteriori, qui nobis occurrerit, deniq; ad vniuersam hanc rationem seu methodum seruiendi Deo. Quo ad tertium, quomodo se compatiuntur vera charitas & sui ipsius odium: Respondeo, quod non modò se compatiuntur, imò nunquam pertingemus ad summam charitatis celsitudinem, nisi nos ipsos oderimus. Statim enim vt quis se ipsum odit, modo quo dictum est, & non antea, habet omnem quem erga se debet habere amorem, qui que illi summè utilis est & gloriosus, & quem vult Deus vt habeamus, hoc est, quod tum habet Dei amorem, & virtutum, ac cęlestis glorię, & omnium quę ad illam conducunt. Hic autem amor non compatiuntur accessum vllius vitij, quātumuis ad illud simus inclinati, & ita nos ipsos abnegantes, nosque odientes, auferēdo à nobis ipsis malum quod desiderabamus, vero & sancto amore

reple-

*Quomodo
charitas
& ipsius
odium se
mutuo
compariā-
tur.*

SECUNDAE PARTIS. ¶

replemur. De hoc latius in sequenti-
bus agemus capite nono, & capite,
de sui ipsius amore.

CAPVT III.

*De rebus quæ necessaria sunt ad ani-
mæ adornandam.*

AD maiorem declarationē &
ingressū in argumentū quod
de virtutibus & alijs quibus-
dam ad animæ ornatum dicendum
est, notandū nobis erit, quod is ani-
mā suā dicitur adornatā habere, qui
conformes habuerit appetitus natu-
rales cum ratione diuinisq; legibus.
Non est autem aliud hæc conformi-
tas, quàm virtutum quædam conge-
ries, dum quæque in anima suo loco
sita, illam reddit decorem ac diri-
git, prout tantæ eius dignitati con-
uenit, mitigando falsas malasq; con-
cupiscentias, quæ illi ex peccato ad-
haerant, ac disponendo eam vt ser-
uiat, & absque vlla contradictione
gratū exhibeat obsequiū eius, qui il-
lam creauit, voluntati. Operæ pretiū
itaque erit videre, quo modo quæ
ratio-

*Quis ani-
mæ suæ
adornatā
habeat.*

ratione vtemur ad has virtutes obtinendas, de quibusdam illarum nonnulla tractando, & de quibusdam alijs, quæ similiter ad eas assequendū necessaria sunt. Quātum ergo ex facro euāgelio sanctisq̄ue doctoribus licet colligere, quantum ad ista pertinet, ad tria poterim⁹ reducere quæ necessaria sunt, & in quibus continuè occupari debet is, qui adeò sublimem ornatum cupit obtinere. Primum, vt à potentiore postulet auxiliū, quandoquidem vires humanæ fragiles sunt ad id quod adeò sublime est, ad hoc autem seruit oratio. Secundum, vt plurimis actibus, tanquam ipsa materia, fabricentur habitus isti virtutum. Tertium, vt veluti fræno retineantur, aut cautè ducatur affectus naturales, qui in singulis inueniuntur hominibus, & à theologis ac philosophis dicuntur gaudium, tristitia, spes & timor. Age igitur, tria hæc sequentibus sex capitibus tractemus, sèper memoria retinentes documēta, quæ prima parte tradidimus, erūt. n. passim hic vsui.

*Tria ad
ad animæ
ornatum
necessaria
sunt.*

CAPVT IV.

De oratione.

Voluit summus Deus noster
 supernaturali suo auxilio
 nos egere, quandoquidē bo-
 na ad quæ nos creauit, supernatura-
 lia sunt. Voluit etiam vt illud ab eo
 postularem, non quin magis cupi- *Cur Deus*
 at illud nobis dare, quàm nos ab *orationi*
 ipso accipere, sed vt maiori cū glo- *nos velit*
 ria possideamus illud, quod maiori *incubere.*
 optinemus conatu & labore illud
 expetendi. Alia quoq; id fit ratione,
 nempe vt nos ipsos non modo ratio-
 ne orationis efficiamus quodāmo-
 do merentes id quod petimus, petē-
 do illud vti debemus, verum etiam
 vtāquam importuni petitores, fre-
 quentiū nos ipsos præsentemus an-
 te dominū à quo petimus, & ita ante
 ipsum præsetati perueniamus in co-
 gnitionem ipsius maiestatis. Quantò
 enim rem habemus præsentio-
 rem, tantò magis in nobis imprimitur e-
 ius notitia: & quantò magis notam
 habuerimus eius magnitudinem, su-
 per-

pernasque ipsius eminentias, tantò
 ampliùs exultemus in ipso: quantò
 autem magis in ipso exultauerimus,
 eumq; cognouerimus, tantò magis
 eum amemus: porrò quantò magis
 eum amauerimus & cognouerimus,
 tantò magis in animabus nostris re-
 splendeat lux veritatis: deniq; quan-
 tò magis hæc lux cum sui amore in
 nobis illuxerit, tantò ampliùs quic-
 quid Deus nò est, aut in Deum tendes,
 nihilum in oculis nostris reputetur,
 tãtoq; ampliùs malum oderimus, om-
 nemque virtutem amplectamur, &
 ad Deum ipsum accedamus. Ex qui-
 bus clarè cõstat orationem varijs rati-
 onibus certum iter esse ad obtinendum
 quicquid nobis est necessarium, &
 vt nos ducat ad celsitudinem amoris,
 ad quod nati sumus. Itaque ipsam o-
 rationem, aut quam habemus orandi
 necessitatẽ, existimare debemus pi-
 gnus, quod Deus habere voluit, quo
 nos apud se retineret. Certò enim
 nouerat quantum boni ex sua præ-
 sentia nobis accederet, & quàm cer-
 ta futura esset apud nos sui obliuio,

*Orationis
 excellen-
 siã.*

si ipso non indigeremus. Nunc autē
 aduertendum est quòd orationis ex-
 cellentia, vt sit plurimùm meritoria
 ac imperatoria: nō tantum in eo cō-
 sistit, vt quod petimus sit quippiā e-
 ximiū, quātū vt sublime habeat mo-
 tiuū aut scopum eius qui orat: quod
 si sit æquale motiuum ei⁹ qui regnū
 cœleste petit, & eius qui panē ad e-
 dendum, seu corporis salutē postu-
 lat, dicetur æqualis meriti oratio:
 quanquam ex parte rei petita sit vna
 oratio sublimior altera, idque quod
 vna oratione obtinetur, sublimi⁹ sit
 eo quod in altera. Motiuum autem
 quod nos ad orādum mouere debet,
 est, credere quòd Deus ac dominus
 noster vult, vt illud habeamus quod
 petimus: vult etiam vt illud petā-
 mus, quòd mediante nostra oratione
 illud quodāmodo promereamur, &
 illud obtinēdo magis dispositi simus
 ad eius obsequium. Beatus siquidem
 est panis quē edit is, qui ad hoc edit
 vt viuat, quòd viuens semper occupa-
 tur crescendo in amore gloriæ Dei
 sui. Sic enim & petitio panis, & quic
 quid

*In quo cō-
 sistat ora-
 tionis vis
 vt sit me-
 ritoria*

*Qua intē-
 tione mo-
 ueri debe-
 amus ad
 orandum*

quid reliquum est, tali motiuo coniunctum est sublimis meritis. Talis præterea animi esse debemus, vt si Deo gratum non esse putaremus nos illud obtinere, quod plurimum desideramus, protinus, quantum in nobis est, illud nec desiderarem nec peteremus. Itaque famelicus quidē, vt plurimum fame qua premitur, mouetur ad petendum panem, at nō ita qui rectē Deum orat, cibum, gratiam, virtutes & gloriam petere debet, hoc est, non potissimum quod horū indigentia prematur, sed quod Deus ac Dominus noster summē cupiat vt hæc habeamus, nostram duntaxat petitionem expectans, vt ea nobis tribuat, ad eū vt amplius mouere me debeat ad desiderandum ac petendum meum bonum Dei voluntas, cupientis vt ego illud habeā, quæ gaudium & gloria, quæ ex eo bono mihi spero prouentura. Modus itaq; orandi esse debet, vt habitum iam assecuta anima nostra optandi quicquid Deus cupit supra aliud quodcunque, & innumeris actibus ea sic actu

*Methodus
orandi
Deum.*

actu petendi exercita, non potissimum ob bonum nostrum, sed quod eius tam eximia voluntas dignissima sit, quæ appetatur supra omne appetibile, quicquid ab eo petierimus immixtum ac intextum sit huiusmodi habitui, singula quoque verba præcationum nostrarum adiuncta sint actibus volendi aut desiderandi quicquid expetimus, ob id quod Deus cupiat ut illud habeamus quò gratiores illi serui hoc pacto efficiamur, maioremque amorem habeamus. Beatus qui sic orauerit: nã intra paucos dies in virum euadet validum, fortè ac potentem in domino. Ad vniuersa autem nunc prædicta maximè necessarium est ut probè nota sint, meliusque in opus deducta secundum & sextum documenta quæ præmisimus. Modo autem precandi iam præcognito, visum est operæpretium ad iungere paradigma, quo, veluti digito, ostendatur quicquid diximus. Vidi enim nonnullos viros spirituales, qui suo quidè iudicio, dicto motu precabantur, non tamen ita e-

E

rar,

*Exemplo
declarat
que ora-
tio perfe-
cta inten-
tione fun-
datur,
que non.*

rat, agnoscebant autem suum erro-
rem, hoc aut simili paradigmate,
verbi causa. Optat quis virtutem aut
gratiam ad bonum aliquem finem,
aduertit dominum dixisse vt petamus
ab eo quod nobis necessarium
est. Petit instanter, agnoscens etiam
suam abiectiōem, perseuerat in
hoc petendi modo, sentit quoque in
sua postulatione gustus dulcedinis,
diuiniq̄ amoris. Opinantur, vt di-
xi, nonnulli deuoti hanc orationem
à perfecto motiuo vel scopo profi-
cisci, nec tamen ita est, quanquam
bona ac deuota sit oratio. Quòd si
requiras quid illi ad perfectionem
desit, respondeo, deesse illi vt ex-
more petatur, etiam si petitur cum
amore. Dico ergo non sufficere, vt
perfectum sit motiuum eius qui o-
rat, vt amet, ceteraque habeat vni-
uersa, sed necessum est quoque vt ad
rem postulandam ex Dei amore mo-
ueatur, & non amore rei concupitæ,
quanquam tamen & amor illius
rei seruari possit, magna cum perfe-
ctione & merito: modò actu refera-

tur

ur, vt propterea ametur, quia Deus
 vult vt illam amemus, quòd iam ali-
 ud est, & propemodum egreditur
 orandi limites. Hoc itaque multi
 considerantes in cognitionem vene-
 runt, quòd occultatus fuerat suiip-
 sorum amor, sub vmbra amoris Dei,
 verumque fuisse quod licet Deum a-
 marent, non tamen isto amore mo-
 uebantur, actu dum orarent, sed sui-
 ipsorum amore, licet non malo, quo
 agebantur ad postulandum id quòd
 postulabant, ob id quòd bo-
 num esset. Istud faciliùs capiatur
 ex eo, quod passim contingit inter e-
 os qui inuicem se amant, quòd vnus
 ab altero quidpiam postulat, idque
 cum amore quo illum amat, non

*Deus orã-
 dus est nō
 tantum cū
 amore,
 sed etiam
 ex amore.*

*Quis ex
amore pe-
tat.*

tum in nobis suscipiat obsequium. Magna sanè est & necessaria, attentio, quò horum amorum discrimen agnoscat. Est enim res cum primis necessaria vt hoc sciatur, multiq̄ opinati sunt se in his rectè incedere, propiùs autem & maiori claritate rem perspicientes, inuenerunt tantù veri amoris Dei fuisse imaginationem, & se ab eo longè abesse. Ille itaque credat se in eo rectè procedere, qui tanquam duci viæ continuè innixus fuerit actuali cuidam desiderio, obtinendi per orationem has aut illas virtutes, quò Deus gaudeat videre illum his ornatum, & ipse in illius amore summè crescat. Qui ergo tam clarè perspexerit se hac ratione moueri, quàm clarè se perspicere potest in dato pri^o exēplo in secūdo documēto, de eo qui pro amico desiderat & querit cibum aut medicinā, quam pro se ipso eget, oblitus sui ipsius aut suæ propriæ necessitatis. Cui istud contigerit, & petierit ignosci sibi peccata, ac de illis doluerit, hūc magis mouebit dolor, quod videat

SECUNDAE PARTIS. 99

in anima sua esse quod dominū Deū
 offendat, & desiderium videndi illā
 mundam, quo iste Dominus gratum
 in ea inueniat obsequium quā dis-
 plicentia quæ inde oriri solet, quòd
 videamus nos incompósitos, & alie-
 natos à spiritali consolatione, quā
 vel habere solemus vel desideram⁹,
 aut ob quemuis timorem. Potest itē
 dari exemplū in rebus omnibus quas
 petimus, in quibus satis importuni
 esse solemus: veluti dum cupit quis
 laborem aut dolorem euadere, seu
 bonū aliquid obtinere, debet enim
 in corde nostro sentiri desiderium
 euadendi illam angustiam: non po-
 tissimum ob pœnam quæ in illa sen-
 titur, sed ne sit nobis impedimētum
 seruiendi Deo, habendo promptam
 & non fictam voluntatem, quod si
 vllomodo ille quouis tempore cu-
 peret, nostra angustia sibi obsequiū
 præstari, quod fiat voluntas ipsius, &
 quod hæc volūtatis eius adimpletio
 ex nostra angustia, sit nobis exulta-
 tio, gaudentibus quòd gratum à no-
 bis suscipiat ille obsequium. Parī

*venialis
 id decla-
 ratur.*

quoque modo de bono quod cupis, aut impetrare postulas, nepe ut illud fiat, non ob tui consolationem, sed ut in anima tua percipias stimulum quendam incitantem, ut hoc desideres, eò quod bonum illud habes, magis animatus sis, quod anima summo & eximio amore Deo sit magis unita.

Magni ac frequentes actus ad hoc sunt necessarii eorum qui secundo ac sexto documentis descripti sunt. Et initio quidem videbitur, quod non modo deuotione non crescimus, sed & eius quam prius habebamus iacturam facimus, in quo magnam sentiet tristitiam anima fragilis ac recens, in hac tam sublimi operatione, viriliter tamen hoc exercitium prosequi debet, cum sit eximium. Nec admiretur se sentire deuotionis imminutionem; nam & in his principijs, quibus percipit huiusmodi tepiditatem, longe amplius merebitur quam prioribus, dum sibi maiorem gustare videretur suauitatem. Siquidem hæc suauitas oriri solet ex sui amore, quanquam

*Propter
deuotionis
imminutionem ab
hoc exercitio non
cessandum.*

non

non malo : qui tamen relinquendus est, vt toti simus dediti Dei amor, qui sublimior est . Quum enim illa oriretur ex nostri amore, qui magnus erat, magna erat & suauitas: relicto autē illo amore & asūpto solius Dei amore, qui initio modicus est, sentitur modica suauitas aut deuotio: crescēte autē hoc amore, crescet & suauitas seu deuotio. Quadrare ad hoc videtur paradigma, seu id quod nonnunquam experimur, nēpe, quod dum ligna duo simul ardent, quorū alterum ficius est ac incēsum, alterum verò non ita, magna tamen vni⁹ inflammatio efficit vt alterum viride, nec ita accensum, plurimū ardere videatur, si autem illa seiungas, videbitur illud quod non ita accensum est, flamma & ardore carere : quòd si quis velit penitus non extinguī, opus erit vt flatu seu ventilatione iuuetur, aut priori iam incēso adiungatur, cuius coniunctione prius ardebat . Pari quoque modo cum amor, quem erga Deum habemus, non sit ad-

modum ardens, adiunctus tamen a-
 mori quo ad nos ipsos flagramus, ar-
 dere videtur, quodque ex ipso m-
 na operemur: separato verò nostri
 amore, apparet debilitas amoris quæ
 ad Deum habemus. Vix enim quic-
 quam lucere perpenditur, sed potius
 frigidi facti videmur. Itaque fortifi-
 cari hunc oportet multis validis a-
 ctibus, ei que succurrendum est, ea-
 rum rerum consideratione, quæ no-
 bis iuxta nostri amorem dulces esse
 solent, nempe consideratione magni
 illius boni gloriæ, & consolationis,
 quæ nobis prouentura, speramus.
 Rursum quod sic ingentia mala eua-
 demus, quæ naturaliter horremus, &
 edimus. Et huiusmodi nostri amoris
 flatibus credendum est, modicam il-
 lam flammam & accensionem amo-
 ris ad Deum vires & incrementum
 paulatim accepturam, iuxta maiore
 conatum quo ad illum accedimus,
 adiuti nostri ipsorum amore, ut di-
 ctum est. Expediit tamen ut plurimū
 annitamur, quò in omnibus prædi-
 ctis magnos & validos actus habea-
 mus,

*Amor
 Dei mul-
 tis validis
 actibus
 fortificā-
 dos.*

mus, ut in nobis solius Dei amorem
tam vehementem producant, quam
esse solet is quem prius habebamus,
veluti compositum ex nostri amore
qui magnus erat, vehemens ac dulcis,
una cum amore ad Deum qui erat
valde exiguus. Hoc autem nobis pro-
curandum est, donec tantam sentia-
mus suavitatem, dum à nostris libe-
rari procuramus angustijs, eo tantum
fine quò melius Deo seruiamus, ut
dictum est, quàm sentire solemus dum
idem peteremus nunc inducti, ut vi-
delicet liberaremur à molestia quæ
nos fatigabat. Qui ergo ita egerit,
meritò opinari poterit se verum ac
sincerum habere Dei amorem, què
semper postulare debemus. Gran-
dis est hæc alteratio ac mutatio dex-
teræ excelsi, beatus qui illam in ter-
ra gustauerit, iam enim habitare in-
cipiet inter pascua, quæ contingunt
in æterna gloria. Operæpretium est
autem ad id quod prædictum est, ut
dum oramus, admodum in hoc attē-
damus, donec tali orandi modo om-
nino assueti & habituati simus, quò

*Quid no-
bis in ora-
tione ma-
ximè at-
tentionem
dandū
est.*

in singulis nostris postulationibus disquiramus, vtrum ad petendum & desiderandū id quod petimus, moueat nos Dei amor, an verò eius rei quā expetimus dilectio, siue affectio que nos occupat. Neque vllō modo progrediamur ex vna postulatione, donec volūtate inclinauerim⁹ vt illud acceptet ea ratione, quia De⁹ vult vt illud petamus, & in hoc ipsi seruitur. Quòd si in hoc sumus negligentes, nulla spes relinquitur nostri incrementi in bono habitu orandi. Exempli gratia, hoc modo petimus. *Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum*. Petitur hac prima petitione, vt Dei nomen in nobis habeatur in estimatione & amore, absque vlla terrenæ rei mixtura, quæ cum eo ametur. Adeò sublimis est hæc petitio, vt qui illam sibi obtineat, in terra beatus sit. Si quis ergo id intelligit, & se amat, tantum bonum indubiè sibi volet, magnaq; affectione expetet, & bona erit postulatio. Nos tamen hac re contenti esse non debemus, sed vltèrius procedentes

inclinemus & inducamus voluntatē
in aliud perfectius motiuū, nempe
vt illud desideret, eò quòd dignissi-
mus est Deus, qui solus in cordibus
nostris æstimetur & ametur, absque
vlla cōmixtione amoris nostri, aut
vllius alterius rei terrenæ, & quia
nos ad id creauit illa maiestas. Neq;
vllō modo transeamus ad aliam pe-
titionem, nisi obtento hoc motiuo.
Meminerimus etiā quod dixerit Dei
filius in sacro euangelio: *Oportet sē-*
per orare.

Luc. 18.

CAPVT V.

*De quibusdam virtutibus in communi,
quæ ostenduntur aliundè non habe-
ri quam à preciosissimis fodinis, seu
venis passionis Christi.*

Prima de virtutum excellen-
tiss & diuersitatib⁹ scripta sūt
in varijs libris, sed beat⁹ est, qui
illas legerit in libro vitæ, qui est Ies⁹
Christ⁹, fons sapiētiae in cœlo & in
terra. *Discite à me*, inquit illa maie-
stas, tãquã ex optimo libro, sint q̄s il-
la pauca, tū ne ea obliuioni tradatis,
tum quod eiusmodi sint, vt vbi ea di-

Matth. 18.
Virtutes à
Christo, nō
aliunde
discende.

diceritis, vera sapientia pleni eritis. Itaque *discite à me, quod mitis sum, & humilis corde.* O beatam doctrinam. O longissimam breuitatem humilitatis & patientiæ, quas discere non oportet in fonte sapientiæ Dei. Ne quis ergo ditari speret virtutibus, nisi illas à filio Dei homine factò addiscat, & maximè ab eius passione sacratissima. Nam hæc veluti aurifodina mūdo data est à clementissimo patre, vt plenis manibus inde colligere valeamus, semper que videre, & audire eminentiam cuiusvis virtutis. Magna est illius præsumptio, qui alibi putat colligere virtutes, segregatus à tam abundante fodina, in hoc à Deo data: beatus autem erit quis meditatione continua ad intima huius fodinæ ingressus fuerit: ibi enim venas adeò diuinas inueniet, vt ipsum ad opes angelicas exaltent. In eo siquidem omnes thesauri diuinitatis sunt reconditi. Nunc itaque videtur operæ precium aliquid subiungere, de modo quo duas has virtutes addiscamus, ab humilitate in-

*christi
passio
virtutum
speculum.*

cho-

choantes, tanquam à fundamento omnis boni.

CAPVT VI.

De humilitate, cur illam Deus ad eum nobis requirat, & de ratione ipsam conquirendi.

Humilitas in tantam scandit sublimitatem, rursusque in tantam se demittit profunditatem, ut à sanctis doctoribus longa sint scalæ confectæ plurimorum graduum, quibus ad eam perueniatur. Nec speret quisquam ad tam sublime humilitatis coelum absq; scalis conscendere. Quum autem, ut dixi modò, de his scalis abundè prouisum sit, decreui his ommissis, vltius procedere. Meo iudicio si quis hos gradus conscendisset, hic in talem sui omniumque rerum cognitionem statim perueniret, qua clarissimè videret, quòd ex se quicquam non haberet, præterquam nihil: quodque omne quòd aliquid est, ipse Deus est: & quòd cum ita sit, meritò exigit il-

Veri humilis aut

le, vt ne furtum aut simile malū committatur, omnis cogitatio, omneq; hominis vires intendantur, vt omnibus modis ille magnificetur, cuius est omne id quod aliquid est. Operat præterea humilis, cum non aliud exigat humilitas, quàm quod suū est, vt vniuersus mundus ipsum tractet, ac æstimet, pro eo quod est, hoc est, tanquam nihil, ne videlicet hominū corda vel breuissimo spacio occupentur, æstimando alicuius esse pretij, id quod re vera nihil est, aut vas est iniquitatū, quod peius est quā nihil, & tale est quouis peccator. In hoc ergo, vt id quod nunc diximus, multis bonæ considerationis actibus in corde firmum sit, consistit clavis humilitatis, cupiendo etiā vt qui nos malis afficiunt ac despiciunt, & quicūque id vident, existiment nos, nō ex humilitate ea sufferre, sed quòd euitare illa nequeamus, quod præ oculis semper haberi debet. Neque enim pro magno æstimari debet velle malis affici cum despectu, si opinamur eos qui illud vident, existi-

mar

*In quo
consistat
clavis hu-
militatis.*

mare nos id ex humilitate sustinere,
 non offensos, nec iniuriam sentien-
 tes. Et hoc est, quod D. Bonaventura
 dicit, cum in *stimulo amoris* horta-
 tur, ut qui nititur Deo placere, con-
 tur ab alijs vilis & abiectus haberi,
 non humilis siue modesti animi. Id
 dico, ut taliter ab alijs cupiamus vi-
 les haberi, & ut abiecti tractari,
 quod etiã optemus eos opinari esse
 omnino contra nostram voluntatẽ,
 quòd sic tractemur, nosque admodũ
 ægrè ferre, & multum indignari
 quòd taliter æstimemur, & ita no-
 biscum agatur, cum in rei veritate
 indegloriemur, ob sanctum nostri
 odium, quod in nobis est. Est tamen
 advertendum, quòd si quis tam su-
 blimis esset virtutis, ut nullam sibi
 vim inferens posset optare, ut ipsum
 cæteri vilem & non humilem æsti-
 marent, iuxta id quod modò de-
 claratum est, talis ad proximorum
 ædificationem cupere posset, ut
 opinarentur, quòd huiusmodi in-
 iurias cum gaudio, & non reniten-
 te voluntate sustineret, sed
 Dei

S. Bonaventura
 Viles ha-
 beri velle
 debemus,
 non hu-
 miles.

Matth. 11.

Dei & humilitatis amore: essetq; ea
 humilitas heroica; & hanc humili-
 tatem iubet Dei filius, vt ab eo disca-
 mus, cum ait: *Discite à me quia mitis
 sum & humilis corde.* Quanquam &
 alia sublimia mysteria lateant in re-
 demptoris nostri humilitate, quæ
 hic non referuntur, tum quòd ineffa-
 bilia sint, tum quòd in admiratione
 magis sint relicta quàm ad imitatio-
 nem. Fuit enim humilitas aded con-
 iuncta patientiæ, vt in quibusdã re-
 bus illam non possimus exprimere
 seu imitari, sine noua admiratione,
 sicut admirandum fuit eius gaudiũ,
 quod in passione sua simul cum sum-
 mo dolore habuit. Sed cum à redem-
 ptore nostro hæc nobis addiscenda
 sit humilitas, operæ precium nũc mi-
 hi visum est, eius humilitatem ob o-
 culos ponere, quemadmodum rudes
 in arte quapiam ad discenda, aut pin-
 gendi adhuc imperiti, coram oculis
 habere solent exemplar, quod discen-
 do imitari cupiunt. Hæc autem filij
 Dei humilitas inexplicabilis quidẽ
 est, sed tamen iuxta nostrã ruditatẽ
 illam

SECUNDAE PARTIS. III

illam cognoscere tentabimus, considerantes quòd cum esset Deus infinitus, & homo perfectissimus, voluit, & magno cum gaudio elegit, pro re minima, imo nulla propemodum aestimari, & pro tali tractari, varijs iniurijs, còtumelijs, ac vituperijs, à die quo natus est, donec mortem quoq; ignominiosissimam sustinuit, & hæc omnia nò quòd ei necessaria essent, sed vt nos, quibus tanta erat necessitas, disceremus modum humiliandi nos ipsos qui in prædictis consistit. Vnde videre est, quàm reprehensibilis sit is, qui hanc humilitatem non discit & arripit, quam tantus magister exhibuit, & exercuit in seipso, licet non pro seipso, sed vt nos illam ab ipso disceremus. Cognita itaque nostri regis humilitate, debet quisque in corde suo aliã ad illius imitationem vel similitudinem fabricare, non quòd iubeatur, vt ad eius æqualitatem tendamus. Nam & si omnes creaturæ cuperent, & gauderent vilissimæ haberi, ac indignissimè tractari, ex minima sui

repu-

Perfekte Christi humilitas.

Quo Christi humilitatem non conatur imitari, reprehendus est.

*Humili-
tas omnium
hominum
cum hu-
militate
Christi si
conferatur,
nulla
est.*

*Christus
nihili fieri
voluit,
quanto
magis
Christia-
ni.*

reputatione, habita ex vera suæ abiectionis cognitione, omnisque huiusmodi omnium humilitas in vno homine cumularetur, nulla esset hæc humilitas, collata cum redemptoris nostri humilitate. Sunt enim varijs modis differentiæ innumerae, inter maiestatem illam & omnes nos, quarum quælibet infinitum ponit discrimen inter humilitatem illius excellentiæ, & omnium sanctorum humilitatem, etiam in eodem accumulata. Dixi ergo quod nostram humilitatem fabricare debeamus, ad similitudinem humilitatis nostri redemptoris; eò quod nostra vilitas & abiectioni illi magno gaudio est, rursus dico, magno gaudio, nam hic cardo rei consistit, quod quilibet cupere ac desiderare debet, in oculis omnium pro nihilo reputari, & vt talis tractari: aliud enim quod ex nobis est, non promeremur, nec quicquam sumus: quum etiam Dei filius ac Dominus noster nihil commeritus, consenserit ac cupuerit talis aestimari, cum bonum esset infinitum, & vt talis tractari,

ad

ad nostrum exemplum, vt diximus. possit autē quis admirari, quòd De⁹ in nobis exigat, tantam nostri vilipensionem & humilitatem, & quæ ipsi taci cōflaret, dum nos eā suo exēplo docuit. Aduertemus ergo, quòd ita voluit, eò quòd id nobis in veritate cōueniat, & quia ex nobis nihil boni habemus, nec promeremur, etiā si multa bona ex magnifica Dei manu habeamus, cui soli acceptū ferre debemus, & illū, nō nos ipsos, inde glorificare. Neq; solū id nobis cōuenit, sed & sūmè necessarium est, tanta enim humilitas, cū voluntariè assumpta nostri abiectiōe, perfecta medicina est humanæ infirmitatis mortiferæ, quæ ex superbia prouenit: neque quisquā perfectè vnquam ab illa curabitur absq; perfecta humilitate. Quantū autem de perfecta cura defuerit, tantū de animæ emūdatione deerit: rursū quantū de animæ emūdatione defuerit, tantum de beneficijs & gratia Dei nobis deerit, tantoque minus sui erimus. Quòd si quis roget, quo modo possit quis gaudere

*Cur Deus
voluerit
nos abie-
ctos esse.*

*Nullus ab
imperfe-
ctionibus
liber sine
humilitate.*

dere

*Quomodo
gaudere
possumus
cum con-
uitijs af-
ficimur.*

*Adi com-
parandam
humilita-
tem, quid
op^o facto.*

dere, quòd vituperijs agitetur, cum adeo difficile sit id velle, poterit responderi, quòd id fieri possit, ex magna consideratione iam dictæ humilitatis filij Dei, & ex utilitate quæ inde nobis prouenit, & maximè quia ita habiles reddimur, vt Deus in nobis habeat gaudium, & gratum seruitium. Nemo autem qui discretus est, repellere debet id, per quod adimpletur altissimi voluntas, vnà cum gloria propria, & inæstimabili utilitate, ac perpetua pro seipso, ex breuissimi tēporis labore. Attamen, vt ratione respondeamus prædictæ quæstioni, notabimus, quòd ad fabricandam prædictam humilitatem necessarium est illud, quod sexto documento diximus, nempe vt inclinem^{us} frequenter voluntatem: rursum dico vt frequenter imo indies valdè frequenter, cupiat, & cum gaudio desideret abiectiōem ac vilipensionem ad eò pretiosam. O quàm meritò debet humiliari, siue humilis esse ac despici, qui toties inuētus est proditor aduersus dominum æter-

nam

nam, per peccatum tradendo animam
 suam diabolo, auferendo illam ab
 eo qui suam solam bonitate pro ipso
 mori voluit, hoc est, ab ipso Deo x-
 terno. Sanè si hoc seriò aduertere-
 mus, magno dolore honorem susci-
 peremus, si quādo nobis offerretur,
 cū clarissimè videamus hinc nobis
 provenire quod demeremur, &
 quod fortasse nobis erit impedimē-
 to summorum bonorum, quæ ex pre-
 tiosa vilipensione, & regi cœlorum
 accreuerunt, & indubiè accrescent
 ei, qui in dicto itinere comes ei esse
 voluerit. Posset quis nihilominus in
 certis casibus velle honorari, aut x-
 stimari, non obstantibus omnibus
 quæ de humilitate dicta sunt: nempe
 si oculum, aut respectum & intenti-
 onem habeat ad aliquod Dei obse-
 quiū, quod credit, aut videt ex huius-
 modi honore provenire. Sed eo etiā
 in casu expetere deberet cum timo-
 re, & nonnullo dolore quòd ho-
 norari oporteret, mag-
 naque cautela.

*Quomodo
 aliquis
 potest
 velle ho-
 norari.*

CAPVT VII.

De inani gloria aduersante humilitate, in quo continetur egregia consideratio, quæ vniuersam vanitatem subuertat.

Vbi de humilitate actum est, operæpretium videtur, aliquid dicere de malo quodâ frutice, seu herba, latè in mundo disseminata, quæ vniuersas diruit virtutes, potissimû autè obsistit humilitatis incrementò, nempe inani gloria, matre vniuersorum malorû, quæ omnibonum inficit. Modica aut nulla inanis gloria sese illi offerret, qui seipsû abnegasset, aut odio haberet, modo quo habetur in sãcto euãgelio, & in superioribus declaratû est. Neq; enim aliud est inanis gloria, nisi cõplacencia aut gaudiû, quod suscipit quispiam vnde non debet, aut modo quo non debet. Rectè potest quis gaudere de bonis, quæ ex gratia Dei obtinet, quatenus inde videt, aut sperat aliquod Dei obsequium, aut animæ vtilitatem (est enim idem verûque, modò rectè intelligatur) alio-

qui

Abnegatio sui gloriæ omnem inanem auellit.

Inanis gloria quid.

vanum est gaudium, & vana gloria: nobis .n. gloriã assumimus, quæ soli Deo debetur: aut in nobis ipsi gloriatur, cū deberem⁹ in Domino gloriari. Hanc itaq; gloriã non assumeret, qui se odio haberet, vt iã diximus. Quisquis ergo sit, suspectū habere debet, ne vanū & nō spirituale gaudiū sit, quod habet de beneficijs quæ à Deo accepit, dum non eodem modo gaudet considerans beneficia quæ alij acceperunt. Quanquam enim virtutem nobis primū eligere debeamus quàm alijs, & item gaudere, quòd cum decretum non esset vt nos simul cū illis ipsam obtineremus, contigit vt nos eam haberemus, attamen dum & nos, & illi, bonum obtinemus de magnifica Dei manu, de vtroque æqualiter gaudet diuina maiestas, nec debet aliud esse nostrum gaudium, nisi in Deo, & eò quòd ipsius volūtas adimpleatur. Ita exultabat spiritus beate Marię Virginis in Deo salutari suo. De⁹ ac domin⁹ noster in nostra voluit situm esse voluntate, vt de omni bono quod quis-

Gaudium nostrum quale & in quo debeat esse.

Luc. 1.

que

que haberet, tantum gaudere posset,
 quantum cognosceret huiusmodi
 bonum & à Deo esse, & in Dei obse-
 quium resultare: cum autem hanc à
 Deo datam ordinationē egreditur,
 protinus inanis gloria siue gau-
 dium vanum efficitur, hoc est,
 quod limites egreditur à Deo præ-
 stitutos, nempe quos deberet habere
 illud gaudium, quo de beneficijs ab
 eo acceptis gauderemus, & hæc dici-
 tur vana & inanis gloria. Longè ta-
 men peior est inanis gloria quā ha-
 bet quis de bono quod non possidet:
 & longè pessima, si gaudet de malo
 quod perpetravit. Aded astuta est i-
 nanis gloria, quod frequenter opi-
 nabitur qui adhuc virtute debilis
 est, se de bono quod habet in Deo
 gaudere, & tamen admixtum erit
 plurimū inanis gloriæ. Idcirco do-
 nec quis perspectas habeat in se vir-
 tutes, semper fugere debet omne ge-
 nus gaudij, aut complacentiæ, dū re-
 cogitat beneficia, quæ à Deo recepit,
 aut bona quæ habet, vel quæ de se au-
 dit: quin potius se deberet assuefa-
 cere,

*Inanis
 gloria
 grauiores
 & diuersi
 gradus.*

cere vt his temporum articulis me-
rum assumeret, quo, dolore quodam
suspectam haberet inanem gloriam,
quæ occultè admodum in his oriri
solet.

Omissa ergo nunc inani gloria,
quam peiorem aut longè pessimam
diximus, tâquam malo crassiori, quâ
vt in viris spiritualibus inueniretur:
sed tantum in perditis hominibus,
nequaquam veri boni cupidis, qui-
bus hæc non scribimus, ad priorem
illam inanem gloriam reuertamur,
quæ ex eo bono oritur, quod quis ha-
bet aut facit, vel de se audit. Itaque
illud, quod tantum malum possit fa-
ciliùs à nobis auertere, existimo esse
considerationem ingentis vanitatis
ac falsitatis, quam est in ea inuenire:
nemo est enim virtuti deditus qui
non oderit quod vanum & falsum
est. Et aduerte quòd toties vel tandiu
posset quis considerare quod infra
scribitur, vt ex magno vsu id confi-
derandi, tantum conciperet odium
aduersus hoc malum inanis gloriæ,
quòd deinceps illa vix vnquam ipsi.

*Inanem
gloriam
quid fu-
gare po-
test.*

F

se

*Exemplū
ad fugan-
dam vanā
gloriam.*

se offerret. Est autem hæc considera-
tio. Turpe admodum esset si aulicus
quispiam aut nobilis magni æstima-
ret, aut apud se gloriaretur, quòd se
paruo periculo obiecisset, ob amo-
rem & obsequium regis, qui rex an-
tea ratione illius, aut magno eius a-
more, magnis periculis ac vulneri-
bus sese exposuisset. Quòd si idem
nobilis non modò illud paruum
quod egerat pro rege, cui tanta de-
bebat, magni æstimaret, sed apud a-
lios quoque de hoc se iactaret, esset
tanto risu digna leuitas, vt non me-
reretur de ea verbum fieri. Longè
tamen magis abominanda vanitas
esset, si rex ipse omnem illum labo-
rem, & pericula pertulisset, absque
vllò huius nobilis auxilio, ipse verò
nobilis paruum illud passus esset, ma-
gno regis fauore & auxilio, magnis
etiā promissis ante passum laborem
beneficijs, & post perpeffum illum
paruum laborē adeptis. In abominan-
dā autē hanc vanitatē & incompara-
biliter peiorē incidit, qui inanē se-
ctatur gloriam. Siquidem excelsus

Deus

Deus noster, rex incomprehensibilis
 maiestatis, infinitæ potentæ, ac ho-
 noris, sola sua bonitate, absque vlla *Christi*
 obligatione, ingentem nostrâ neces- *Domini*
 sitatem conspiciens, ad nostrum re- *& Dei in*
 medium sese asperrimæ, & ignomi- *nos boni-*
 niosæ morti exposuit: ad quod nō so- *tas infini-*
 lū ei nō fuimus auxilio, sed nec illi *ta.*
 gratias habuimus: imō omnes qui cū
 eo erant ipsum deseruerunt, nosque
 magis ipsum deserimus defectu
 nostræ virtutis, cum tamen nūc ma-
 gis nota sit eius diuinitas. Quē ergo
 ita sit, agnoscamus quā vanū sit quē-
 piā gloriari de obsequio quod Deo
 præstat, omittēs eo tempore in solo
 Deo gloriari: & quantum vanius sit, *Nos esti-*
 ob id velle apud alios in pretio ha- *mari, non*
 beri, cū eo tempore, quo cor illo- *nostrum*
 rum occupatur, dū nos alicuius esse *salū, sed,*
 pretij iudicant, desinit occupari esti- *aliorum*
 mando, & laudando Deum, a quō est *eiam dā-*
 omne bonum. Absit antē vt cor quod *num est.*
 non occupatur, magni reputando ac
 laudando Deum summum, cui om-
 laus debetur, occupetur habendo
 me in pretio, cui nihil tale debetur.

De-

Debet autem haberi crimini consentiens, qui putat alios occupare corda sua in ipso laudando & estimando, cum a deo vilis sit, cessando interim à magnificando Deo de omnibus bonis ac beneficijs suis: nec ipsum piget, nec dolet ei ob huiusmodi rerum inuersionem. Quòdque nostram plurimum auget vanitatem est, quòd quicquid facimus aut sufferimus, id omne nobis còtingit beneficijs & magnifica manu eiusdem Dei altissimi, cuius sublimi auxilio operamur. Et si dixerit quispià gloriosum cuius esse, ac meritorium hoc ipsum quod acceptat, & non reijcit Dei dona ac beneficia, & ita videri quòd hinc possit gloriam querere, ad differentiam damnatorum, quibus pœna videtur deberi, quòd nò acceptarint. Huic respondemus, nunquam nos in hoc mundo vidisse hominem, qui inaniter de eo tantum gloriaretur, quòd beneficia à rege quopiam sibi facta acceptasset, sed dementia potius reputaretur, ea non acceptare, & ea est damnatorum de-

*Vanitatē
nostram
quid ag-
grauet.*

mentia mala, quòd Dei beneficia nò
 acceptarunt, cum possent. Stultum
 est autem gloriari, quòd demens esse
 nolueris, alioqui posset quispiam
 præsumptuosè seu pomposè incede-
 re, & causam rogatus respondere i-
 deo se id facere, quòd cum stultus
 esse potuisset, & in puteum insilire,
 noluisset ea facere. Atqui talis fanè
 omnium iudicio stultus haberetur.

Quanto magis is de quo loquimur:
 nam etiam quòd Dei beneficia acce-
 ptauerit, vel non reiecerit, potissi-
 mum illius habet auxilio. *Quid ha-* 1. cor.
bes (inquit D. Paulus) *quod non acce-*
pisti? si autem accepisti, quid gloriaris?
 Qui ergo hoc considerans in se glo-
 riatus fuerit, firmissimum habet, se
 dementissimum esse ac vanissimum,
 omniq̃ bono vacuum, & ita quan-
 tùm libuerit se iactet, ac glorietur
 in tanta dementia.

CAPVT VIII.

De patientia & de ratione illam con-
parandi ac conseruandi.

F 3

Al-

*Humili-
tas & pa-
tientia so-
res.*

Altera virtus quam supremus
noster præceptor vult, vt ab
ipso discamus, est patientia,
quæ humilitati ad eò germana est, vt
propemodum semper iunctæ inue-
niantur, & eisdem vijs aut semitis
quibus inuenitur vna, inuenitur &
altera. Quemadmodum enim supra
dictum est, necesse esse ad obtinendâ
humilitatem, vt ante oculos ponamus
humilitatem filij Dei: ita debet
idem fieri ad patientiam obtinen-
dam. Quis conqueretur acceptis in-
iurijs aut afflictionibus, si sit illa cõ-
meritus, quemadmodum sumus om-
nes commeriti, dum considerat
quanta mansuetudine passus est, tot
ac tantas exacerbationes, persecuti-
ones, amaritudines ac tormenta, v-
nâ cum morte acerbissima, is qui,
præterquam quòd verus Deus erat,
omniumque dominus ex nobiliori
complexione, supra cæteros omnes
homines magis perceptiuus erat af-
flictionum, magisque delicatus?
Quis mansuetè non sustinebit, in re-
medium propriorum delictorum,

occur-

occurrentes labores & angustias, si consideret Deum suum longè maiores sustulisse pro alienis, hoc est, ut remedium adferret nostris malis? Modus autem assequendi hanc patientiam, latè supra descriptus est se-
 primo documento. Verùm cum nunc in ipsius patientiæ capite versemur, præstat ut hoc loco magnæ opes latius proponantur, quas oportet ex quavis suborta impatientiæ occasione eruere, ad quod, exempli causa, proponamus odiosum aliquid, quod nobis potest occurrere. Suspicas ex modica quadam causa, dixisse quempiam aliquid de te mali, quod nunquam commisisti. Hac suspitione tria aduersus animum tuum obijciuntur tela: primum prauis iudicij, alterum laboriosæ impatientiæ, & tertium odij aduersus eum quem id dixisse suspicaris. Porro seruus in arte militari regis cælestis industrius, debet tria hæc ad eò periculosa tela ita excipere, & ab eis se tueri, ut à nullo ipsorum vulneratus, referat à quolibet illorū singu-

*Suspicio
 causa triū
 malorum.*

Temerariū iudicium non admittēdum.

Matth. 7.

De iniuria nobis illata gaudere debemus.

Odium in alium, amoris in illum iaculo retinēdū debet.

larem animæ suæ pulchritudinem, ad magni illius regis gloriam, in cuius obsequium præliatur. Fiet autem hoc modo. Primo telo debet corpus subducere, inclinando voluntatem ne illud acceptet, consentiens tali iudicio, sed considerans nobis vetitum à summo iudice, ad quem solū id pertinet, qui ait: *Nolite iudicare.* Magno ergo gaudio debemus id relinquere: nec illius officium nobis usurpare. Secundum telum debet omnibus viribus excipere, gaudens ex dolore & iniuria quæ inde provenit: & quantò magis visus fuerit de eo gaudere, tantò minus ipsum diabolus de impatientia impugnabit, ne tanti meriti præstet ipsi occasionem. Ut autem de secundo telo possit ita contingere, operæpretium erit ad caput de sui ipsius odio recurrere, ut ex ijs quæ ibi dicuntur vires ad hoc assumat. Tertio iaculo, nempe odio aduersus eum de quo habetur suspicio, aut certa fortassis notitia, quòd hoc dixerit, debemus occurrere, inclinando voluntatem, ad producendum

dum singularem actum amoris ad
 illum, cum liberi simus, diuino assi-
 stente auxilio, ad volendum quic-
 quid libuerit, & operi nostro finem
 imponendi qui placuerit, veluti se-
 xto documento declaratum est. Et
 quemadmodum visum est nos debe-
 re nobis prouidere aduersus prædi-
 cta tria iacula, ex modica illa occasi-
 one orta: ita pari modo nos habere
 debemus ad omnia iacula, quæ in vi-
 tra nostra nobis occurrent in omni re
 aduersa, vel poenam adferente, quò
 eò modo ad singula nobis prospici-
 amus, vt in anima nostra semper il-
 laesa permaneant patientia, vtque vno *Anime*
 verbo concludatur, meminerimus à *custos pa-*
 Christo dictum esse, *patientiam possi-* *tiētia est.*
tere animas nostras. Cert^o esto quòd *Luc. 21.*
 cum ille determinauerit patientiam
 habere in ipsa possessionem, quòd *illaesa pa-*
 illa deficiente, relinquitur anima *tiētia,*
 veluti iam perdita: neq; enim à Deo *salua ma-*
 alium obtinebit possessorem, si hunc *net & a-*
 sibi eripi permiserit, neque à se aliū *nima.*
 habere potest qui bonus sit. Itaque
 in summo est periculo, ne à quouis

captiua ducatur, cum leo ille rugiens nunquam dormiat, sed semper circumeat, plurimos deuorans, non tamen huiusmodi possessores, aut eos qui à patientia possidentur. Beatos ergo mites ac pacificos dixit is, qui largitor est beatitudinis.

Matt. 5.

CAPVT IX.

De quatuor animi affectibus, quo pacto duci, gubernari, aut abijci ipsos oporteat.

GAudiū, tristitia, spes ac timor sunt naturales quidam animi affectus, qui in singulis nostrū inueniuntur. Naturale enim est ut quisque de præsenti bono gaudet, de accedente malo tristetur: futurū speret bonum, ac metuat malum. Id ergo est, quod de his affectibus ad Deo seruiendum est dicendum, quo pacto eos frænari & cautè duci conueniat. Plurimū enim mali inferre possent, si effrenes vel liberi in nobis relinquerentur, eò quòd nunquam in anima nostra vagari seu disc-

*Affectus
animi
qui.*

*Affectus
animi co-
erceri de-
bet.*

cur-

currere defināt, nūc hic, nunc ille, vereque dici possit omne nostrum malum hinc oriri, quòd hi effrenes discurrere permittantur. Nam & in viris spiritualibus non parum damni inferunt, quamtumuis leuiter in ipsis incedant. Annotandum est autem, quòd si quis omnia interiora & exteriora propter Deum operaretur, eo modo quo secundo documento dictum est, rursumque sui ipsius odio duceretur, vt secundo capite huius secundae partis dictum est, is magno moderamine hos affectus retineret. Quare hic paucioribus procedemus, adnotātes hos affectus, tūc dici debito moderamine haberi, quando nulli ipsorum motui in anima harenti assensum praebemus, nisi quem scimus Deo placere, & ex quo gratum suscipit obsequium: alioqui semper debent ablegari ab eius animo, qui securo itinere ad Deum tendere cupit, quemadmodum Boetium docuit Philosophia vltimis primi de consolatione verbis, vbi sic habet: Tu quoque si vis, Lumine

Nullis affectibus assentiendum nisi eis quos scimus Deo placere.
Boetius.

*Affectus
animi
quomodo
coerceri
possunt.*

*claro, Cernere verum, Gaudia pelle,
Pelle timorem, Spemq; fugato, Nec
dolor adsit.* Est autem intelligendum
hos affectus pellendos, cum eò non
diriguntur, vt in ipsis sit reperire di-
uinum obsequium. Vt autem facilius
possimus eos repellere, sciendum no-
bis est, in veris malis reponenda esse
quæuis gaudia, quæ ab hoc mundo
nobis ingeruntur, idque ex causa
quam postea subiiciemus. Atque hinc
consequitur, omnia quæ dolorem
adferunt, in veris bonis esse reponen-
da, cum his, tanquam salutaribus af-
flictionibus, curètur animarum no-
strarum vulnera, atque ob varia quæ
hoc ipso capite frequentius recen-
sentur. Sanè is qui hæc rectè intelle-
xerit, & adimpleuerit, facile pera-
get id quod hic habet Boetius, &
quæcunque varijs huius capituli locis
in subsequentijs ponentur. Pluri-
mum autem ad hoc subseruit positum
supra sextum documentum. Singu-
latim tamen & breuiter ad hos affe-
ctus transeuntes inchoando à gau-
dio notabimus de nullo nobis esse

gau-

gaudendum, nisi de Deo & ijs quæ
 Dei sunt, qualia sunt quæcunq; nos
 ad ipsum dirigunt. Cuius ratio est:
 nam qui in Deo, & his quæ Dei sunt,
 tantam habet materiam gaudiorum,
 admodum incircumspectus est, si in-
 terim animum occupat, de quavis al-
 lia regaudendo, cum tantò debili-
 ores sint nostræ vires ad gaudendum
 & amandum, quantò magis in variis
 gaudia & negotia disseccantur. Debe-
 remus etiam animadvertere, quòd
 quantumvis nos totos Deo deda-
 mus, quòd ad ipsum solum non perficiamus,
 quantò minus si & in alia
 distrahatur? Omnino ergo vnum
 horum duorum faciendum est, ut
 vel quoduis aliud gaudium, statim
 ut se insinuauerit, repellatur: cui rei
 oportunum erit quod sexto docu-
 mento scriptum est: aut ut in Deum
 ordinetur, modò vanum non sit gau-
 dium: ad quod seruit secundum do-
 cumentum prius positum. Eos ergo
 qui ita ordinant sua gaudia, D. Pau-
 lus admonet dicens: *Gaudete in Do-*
mino semper, iterum dico, gaudete. Ad

*De quo fit
 gauden-
 dum.*

Phil. 4.

F 7 hoc

h: CAPVT NONVM

hoc autem cautè prospiciendum est. Indies enim innumera minimi momenti sese offerent gaudium adferentia, à quibus homo debet statim se extricare. Nec puto necessarium hic exemplum adferre. Datur enim hic canon in genere de omni gaudio quod non est in Deo, aut actu in Deum refertur. Magis tamen pensitando quicquid de his prædictum est, quò viuidius id sentiamus, notandum nobis erit quòd si abiectiōi, & vilitati ab omnibus tribuitur, vt rex quispiam præpotens diuitijs maximi æstimaret minutum aliquod frustulum argenti, sic, vt illud lucrifacere plurimum gaudij ipsi adferret, ipsius autem iactura eum maxime affligeret, & tristissimum redderet, longè maior est nostra abiectio, si, cum semper præsentia habeamus infinita bona quæ Deus sibi ipsi, ac nobis possidet, de quib⁹ gaudere debemus, de alijs nihili rebus sese nobis offerentibus gaudeamus: qualia sūt quæcunque huius mundi sunt, potissimum cum ipsum magis quam nos ipsos

iplos amare debeamus, & ita ipsius gloriam maioris aestimare, quam nostram, etiam si sciamus quod illam magnifice partietur hæc facientibus. Eodem modo loqui possumus de eo, qui dolet ob quamcunque mundi rem quæ contingere, vel deperdi potest, nisi peccatum sit, aut peccatum inducat, ut similiter dicamus magnam esse abiectiorem de huiusmodi dolere, cum præ oculis tantam habeat gloriam veluti dictum est ob quam semper gaudere debeat. Proderit autem hoc postremum, etiam ad id quod statim de affectu doloris dicturi sumus. Itaque de tristitia aut dolore pari modo dicamus, quod nullam tristitiam aut dolorem in anima nostra moram facere sinamus, nisi quæ ob peccatum orta est. *De nullo*, inquit Bonaventura, *doleas, nisi de peccato*. Cuius ratio hæc est: nam tristitia aut est de malo præsentis, aut de amisso bono: cum ergo nullum verum malum aut amissum bonum esse possit, nisi ob peccatum, de alio nullo

Dolenda non nisi de peccato aut peccatum inducente.

*S. Bonaventura
Cur dolere non debemus nisi de peccato*

CON-

contristari debemus. Possumus præterea addere, quod de gaudio dictū est, quod cui tantum malum adest, de quo doleat, ut est peccatum, inconsideratè admodum agit, si vires suas diuidens de alia quavis re doleat, cū non sufficiant omnes eius vires, ut de peccato tantum doleat quantum deberet. Ad hæc quod sublimius dolorem à nobis repellamus, considerare debemus, & omni occurrente tribulatione dicere, ut quid mihi maior est mei cura, quàm Dominus Deus cupit ut mihi curæ sit, cū meus non sim, sed suus: ipse autem eius quod suum est, eorum habet, sciens quid expediat ut ipsi contingat. Hoc est quod per hæc innuere volo, quod quicquid poenale nobis contigerit, gratum nobis esse debet, tanto tempore quanto nobis durauerit, tanquam de re huic homini, qui Dei est, congruente, neque de eo amplius dolere, quàm Deus, cuius sumus, iubet ut doleamus. Si autem roget quis quantum velit Deus ut doleamus. Respondeo ipsum velle, ut tantum habe-

*Dolor quo
modo ex-
pellendus.*

habeamus dolorem quantum casus *Quantum*
 acerbitas cogit vt sentiamus, sic ta- *dolendum*
 men vt de hoc ipso dolore tantum *fit.*
 gaudeamus, quantum durauerit, tan-
 quā de re quæ prouenit à manu Do-
 mini, vt que per hoc ipsum gaudium
 curemus abigere dolorem, se-
 cundum quòd casus exegerit, & mo-
 do quo nouimus ac putamus Deum
 velle, vt procuremus, & quia ipse
 hoc vult: vno enim modo conuenit
 liberari à labore ægritudinis, procu-
 rando videlicet ad hoc catapocia
 aut lenitiua, alio modo à molestia
 famis, nempè per cibum: alio item
 modo à fatigatione frigoris, ad
 quod necessarium est vestimen-
 tum. Rursum alio modo à mole-
 stia persecutoris, dum ob debilitatē
 nostrarum virium ac virtutis impe-
 dit nos à cultu diuino, ad quod ne-
 cessarium est, vt totos nos virtuti de-
 damus, quòd per eam vires accipia-
 mus: aut vt persecutorem fugiamus,
 dum amplius non sufficiunt vires
 nostræ, vnà cum eo quod Deus nobis
 ad hoc inspirauerit. Hæc tamen re-
 media

media vnà cum alijs omnibus, quæ etiam necessaria fuerint, procuranda nobis sunt læto moderamine: & quia Deus vult vt ea procuremus, quò talibus molestijs liberati, maiori quiete ipsi seruiamus, quanquam necesse fuit illas pati, quãdiu eas excutere nequiuimus: vtque ob ipsas gauderemus, eò quòd voluit Deus vt illas sustineremus, multas ob causas: quasdam manifestas, alias autem nobis occultas. Nescio sanè quo pacto Deus, etiam in hac vita, totum se non tradat ei, quem ita totum assumpsit pro suo. Quum autem certum sit quòd se illi tradet, beatà erit huius vita, nam cum Deus ad eò sit futurus illius, gaudebit semper de tanto suo bono & gloria, tanquam de proprijs diuitijs. O beatum populum qui nouit hanc iubilationem, neque enim vlla sunt verba quibus manifestari possit gaudium quod in corde suo sentit is, cuius anima non verbo, sed toto corde suo dicit: *O quantum possideo bonum, cum Deus qui mihi magis est ego, quam sum ipse e-*

go, adeo infinitum possidet bonum,
 quem iam video, & si imperfectè, sen-
 tior tamen, & pro me teneo, magis
 quam unquam quicquam pro meo te-
 nui, seu possedi. Absit à nobis, ut hoc
 credamus verbis explicari posse, sed
 dumtaxat ad nostrum propositum con-
 cludamus tantum bonum debere
 nos plurimum mouere, ne alio mo-
 do nostros sentiamus dolores, nisi
 prout nunc diximus, cum nos aliud
 nihil nobis ipsis cupere debeamus
 quam maiestas illa ordinauerit, &
 modo quo disposuerit, idque ratio-
 ne & modo prædictis. expedit au-
 tem, ut diligentissimè expendamus
 singula verba, quæ nunc dicta sunt,
 eò quòd sint maximi ponderis, &
 magnam contineant perfectionem.
 Prouidus ergo esse debet Dei seruus
 ut prædictis considerationibus sta-
 tim à se ableget innumeras pœnas,
 ac tristitias, quas huius mundi mise-
 riæ ac displicentiæ obtrudent. Ad
 quod sunt admodum necessarij actus
 sexto documento explanati, statim
 obijciendo ipsum nolle, ut ubi
 dici-

dicitur, idq; toties, quoties talis tristitia aut dolor occurrerit, aut, vt rectius loquamur, voluntate quisq; occurrere debet vt ea concupiscat vnde oriuntur illi dolores, poenae, & afflictiones. Nam dum hæc concupiscuntur cessat dolor, qui primùm ideo ortus erat, quod hæc odio haberentur. Est autem æquissimum, vt ea concupiscamus, vnde nobis contingunt huiusmodi molestiæ, tum quod de manu Domini proueniant, vt dixit S. Iob, tum quod nostris peccatis ea promereamur, tum quod inde plurima nobis contingunt commoda. Itaque ex his tanquam certa consequitur regula, quod fidelis Dei seruus & amicus adeo deberet aut expellere, aut ad Deum dirigere gaudium, & tristitiam, modo quo dictum est, vt nihil aliud ipsum occupare posset præter Deum, vt quò perfectè illud expelleret, in consuetudinem venire conaretur, ad suscipiendum aliquid poenale: & quoties aliquod delectabile, seu gaudium adferens contingeret, ad producendum actū

dolo-

Iob. 1.

doloris, seu tristitię: rursus è diuerso ad gaudendum, quoties aliquid penale ei contingeret. Et sanè iustum est, vt occurrēte dolore gaudeat, & gaudio occurrente doleat, qui Deum offendens, & illum ab anima sua expellens tradidit illā diabolo. In hunc modum intelligendū est quod dici solet: Gaudium pro pena, dolorque pro gaudio sint tibi sēper. Porro solus is perfectè illud adimplebit, qui apertiùs cognouerit omnia in se, & quo ad nos nihil esse, nisi quatenus ex se, aut à nobis in Deum diriguntur. Et quanquam vniuersi hoc se scire dicant, beatus tamē est in terris, qui istud perfectè cognouerit, & in veritate senserit.

Quoad spei affectum, considerandum est, hunc non idem esse cū virtute quæ spes appellatur. Siquidem ea quæ virtus est non omnibus contingit, eam verò quam dicimus animi affectum habent omnes: adeo vt naturalis sit, tam Christianis quàm ethnicis, in tantum vt quemadmodū his & illis naturale esse videmus

*Gaudio
dolori, &
dolori
gaudio
medendū.*

*Spei dicitur
crimen.*

gaus

gaudere, ac metuere, ita ethnicum
 varia sperare videam⁹, sicut & Chri-
 stianum. De hac igitur spe quæ non
 virtus est, sed affectus omnibus con-
 tingens, id annotemus, quòd etsi in-
 clinatissimus, vt plurima frequen-
 ter speremus, nihil tamen quod spe-
 ramus in corde nostro residere de-
 bet præter Deum, & ea per quæ ma-
 gis putamus, nos Deo appropinqua-
 re, vt Deo seruiamus: quicquide-
 nim reliquum est, pro nihilo reputa-
 re debemus, veluti nunc dictum est.
 Quod si spem cuiuspiam rei videa-
 mus, magis figi in corde nostro, quã
 beatitudinẽ aut virtutes, quas à Deo
 speramus, statim hanc expelli oportet,
 cum apertè id contra debitum fi-
 at ordinẽ. Pari modo de timore sen-
 tiendũ est, quòd omnis ille sit relin-
 quendus qui de Deo nõ est. Cuius ra-
 tionem assignat regius Prophetad i-
 cens: *Domini illuminatio mea & sa-
 lus mea, quem timebo?* & post longa
 tempora ipse Dei filius: *Nolite time-
 re eos qui occidunt corpus: timeate au-
 tem eum qui potest animam & cor-*

*Nihil spe-
 randum
 præter
 Deum.*

*Timor o-
 mnis abij-
 ciendus
 qui ex
 Deo non
 est.*

Psal. 26.

Mat. 10.

Luc. 12.

pus

perdere in gehennam: ita dico vobis, hunc timete. Plurimum, inquit, metuere debetis Deum offendere, aut ad iram prouocare: non potest autem magis ad iram prouocari vel offendi, quam si peccato vestro de-
 cis ipsi occasionem, vt corpus vnâ cum anima mittat in gehennam. Atque hinc est quod ait. *Heu vindi-*

Esa. 1.

cabor de inimicis meis. Iustissimum ergo est, vt hic Deus magnus ita timore filiali timeatur. Siquidem magis optandum nobis esset, vt nobis eruerentur oculi, quam aliquid committeret quod tâto patri ac Domino displiceret. Imò & alio quouis timore debet solus ille timeri, cum solus ille possit, vitam & mortem æternam inferre. Cætera omnia non est quod timeamus. Nam etsi in nos irruant, quæcunque mundi sunt calamitates, si eas non metuimus, nullo malo nos possunt afficere, quod verè malum dici possit. Quin potius si audacter illis occurrimus, gratoque animo illa recipimus, eò quod Deus ac redemptor noster cupit,

Solus
Deus timendus

cupit, vt illas toleremus, in memo-
riam eorum quæ ipse pro nobis su-
stinuit, augebunt in nobis dignitatē
gloriamque perpetuam. Itaque in
hoc præparati vt nihili reputemus,
aut potius vt in prætiosum ornamē-
tum æstimemus, quicquid molestiæ
in mundo est, si timor quispiam in
nobis irrepserit, statim voluntate
occurramus, ad ipsum repellēdum,
ne locum occupet, in quo Dei timor
reuerērialis, nobis necessarius, sem-
per locari debet. Ad hæc quoque o-
peræpretium est, vti sexto supra po-
sito documento. Profectò qui has a-
nimæ passiones ita rexerit, ac coer-
cuerit, sine passione viuet, illa pa-

Matth. 5.

ce abundans quæ pacificos,
appellari facit Dei
filios.

TER